

# การอภิปรายผลการวิจัย : หัวใจของการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วโร เพ็งสวัสดิ์\*

การอภิปรายผลการวิจัยเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะกระทำหลังจากสรุปผลการวิจัยซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่ง หรือถือว่าเป็น "หัวใจของการวิจัย" ทั้งนี้เนื่องจากขั้นตอนนี้เป็นการอภิปรายให้เหตุผล โดยอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้สร้างกรอบความคิดในการวิจัยมาอภิปรายผลการวิจัย หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในสิ่งนั้น

## ความหมายของการอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยคือการแปลผลข้อค้นพบจากการวิจัยในลักษณะตีความและประเมินผล เพื่ออธิบายและยืนยันความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างข้อค้นพบกับสมมติฐานการวิจัย และอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงระหว่างผลการวิจัยที่ได้กับผลการวิจัยที่ผ่านมา ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบความคิดในการวิจัยว่ามีความสอดคล้อง หรือขัดแย้งกันอย่างไร

## หลักการเขียนอภิปรายผลการวิจัย

การเขียนอภิปรายผลการวิจัยมีหลักการเขียน 4 ประการ ซึ่งเรียงตามลำดับ ดังนี้

- ศึกษาอะไร
- ผลที่ได้รับเป็นอย่างไร
- เหตุผลที่ได้จึงเป็นเช่นนั้น
- ยืนยันผลที่ได้ได้อย่างไร

\*กรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

\*นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

### 1. ศึกษาอะไร

ในขั้นตอนนี้ให้ผู้วิจัยบอกให้ผู้อ่านทราบว่าการวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐาน หรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างไร ผู้วิจัยมักจะใช้ข้อความว่า

“จากสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า.....”

### 2. ผลที่ได้เป็นอย่างไร

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงข้อค้นพบที่ได้หลังจากที่ได้ทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยมักจะใช้ข้อความว่า “ผลการวิจัยพบว่า.....อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ...(0.01 หรือ .05)...” (กรณีที่มีนัยสำคัญทางสถิติ)

หรือ “ผลการวิจัยพบว่า.....” (กรณีที่ไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ)

### 3. เหตุใดผลที่ได้จึงเป็นเช่นนั้น

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะต้องให้เหตุผลว่าผลการวิจัยที่ค้นพบ (ผลตามข้อ 2.) เกิดขึ้นได้อย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น การอธิบายให้เหตุผลนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยมีความรู้เข้าใจในเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด มีการประมวลหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้สร้างกรอบความคิดในการวิจัยมาอภิปรายผลการวิจัย หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่ผู้วิจัยมักจะใช้ข้อความว่า

“ทั้งนี้เนื่องจาก.....(ให้เหตุผล).....”

หรือ “ทั้งนี้เป็นเพราะ.....(ให้เหตุผล).....”

### 4. ยืนยันผลที่ได้ได้อย่างไร

ในขั้นตอนนี้เป็นการยืนยันผลการวิจัยด้วยการบอกให้ผู้อ่านทราบว่าข้อค้นพบนี้ไม่มีใครทำวิจัยแล้วพบในลักษณะเดียวกันบ้าง ผู้วิจัยมักจะใช้ข้อความว่า

“ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ.....

ที่พบว่า.....”

จากหลักการเขียนอภิปรายผลการวิจัยข้างต้น สามารถสรุปเป็นรูปแบบได้ ดังนี้

(1) สมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า.....(2) จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า.....ซึ่ง ( สอดคล้อง / ไม่สอดคล้อง ) กับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ (3) ทั้งนี้เนื่องจาก.....(4) ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ.....ที่พบว่า.....

### ข้อควรคำนึงในการอภิปรายผลการวิจัย

สิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องคำนึงในการเขียนอภิปรายผลการวิจัยมีดังนี้

1. การอภิปรายผลควรอภิปรายเป็นประเด็นตามสมมติฐาน หรือวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องอภิปรายภายในขอบเขตของการวิจัยด้วย
2. เนื่องจากการอภิปรายผลการวิจัย เป็นการใช้ความคิดวิเคราะห์ของผู้วิจัยในการวิพากษ์วิจารณ์ผลการวิจัย ดังนั้น จึงมีโอกาสที่จะทำให้เกิดความลำเอียงได้มาก ผู้วิจัยจึงต้องพยายามขจัดความลำเอียงดังกล่าวโดยการยึดหลักเหตุผล ตลอดจนข้อความจริงต่าง ๆ เป็นแนวทางในการอภิปรายผลการวิจัย
3. กรณีผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยควรอภิปรายผลการวิจัยโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้สร้างกรอบความคิดในการวิจัยมาช่วยอธิบายข้อค้นพบที่เกิดขึ้น
4. กรณีผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยต้องหาเหตุผลมาประกอบการอธิบายและอาจพิจารณาจากกระบวนการในการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการว่ามีจุดอ่อนที่ใดบ้าง ตัวแปรที่นำมาศึกษาเหมาะสมกับแนวคิด ทฤษฎีนั้น ๆ หรือไม่

### ตัวอย่างการเขียนอภิปรายผลการวิจัย

ตัวอย่างการเขียนอภิปรายผลการวิจัยของวาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2543) ที่ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู" ซึ่งได้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

(1) สมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์ด้านการสอน เจตคติต่ออาชีพครู คุณลักษณะความเป็นครู การคบเพื่อนของนักศึกษา การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ และกระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ"

(2) จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สหสัมพันธ์อย่างง่าย (simple correlation) จากตารางที่ 5 พบว่า คุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง เจตคติต่ออาชีพครูและการคบเพื่อนของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน แสดงว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา โดยสามารถอธิบายได้ ดังนี้

(3) 1.1 คุณลักษณะความเป็นครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า นักศึกษาที่มีคุณลักษณะของความเป็นครูสูง ซึ่งได้แก่ การมีบุคลิกภาพดี คุณสมบัติส่วนตัวดี สอนดีและปกครองดี ประพฤติดี มีจรรยาและคุณธรรมสูง มีมนุษยสัมพันธ์ดี (ยนต์ ชุมจิต. 2541 : 109 ) จะมีผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูง ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะของความเป็นครูเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่ครู เราจะต้องนำเอาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การอบรมดูแลนักเรียน รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนด้วย เมื่อนักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูสูงก็สามารถทำให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูให้บังเกิดผลดี จึงส่งผลให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นด้วย (4) ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลวิจัยของคิมเมล (Kimmel. 1965) ที่ศึกษาพบว่าองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพ และคุณลักษณะต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันกับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอน นอกจากนี้ นิคาร์ตัน ศิลปเดช (2533) ได้ศึกษาพบว่าตัวแปรด้านคุณลักษณะของนักศึกษาครูมีความสัมพันธ์ และสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาชีพครูได้

(3) 1.2 กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่ากระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏที่ดีจะส่งผลให้ผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการนิเทศและติดตามผลเป็นกระบวนการพัฒนา ชี้นำ ช่วยเหลือนักศึกษา ทั้งในด้านเนื้อหาวิชาด้านการสอน และด้านคุณลักษณะความเป็นครูทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพ (4) ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สไปเวีย (Spivey. 1972) ที่ศึกษาพบว่าองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักศึกษาฝึกสอนคือการพอใจการดำเนินงานและการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน นอกจากนี้ สมบุญ ภู่นวล (2535) ได้ศึกษาพบว่าอาจารย์นิเทศก์ให้กำลังใจและความเมตตาจะส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

(3) 1.3 การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า .....  
 .....  
 .....(4) ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชาลี ลิทธิ (2521) ที่ศึกษาพบว่า.....

วารสารวิทยบริการ

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒-๓ พฤษภาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗

การอภิปรายผลการวิจัย : หัวใจของการวิจัย

ผศ. วาโร เฟิงสวัสดิ์

---

การอภิปรายผลการวิจัยเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยกระทำหลังจากสรุปผลการวิจัยแล้ว การอภิปรายผลการวิจัยนี้จะเป็นการอธิบายให้เหตุผลข้อค้นพบ โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้สร้างเป็นกรอบความคิดในการวิจัยมาช่วยในการอธิบาย

\*\*\*\*\*

วารสารวิทยบริการ  
ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒-๓ พฤษภาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗

การอภิปรายผลการวิจัย : หัวใจของการวิจัย  
ผศ. วาโร เฟ็งสวัสดิ์

### เอกสารอ้างอิง

- บุญธรรม กิจปรีตาบริสุทธิ์. 2540. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7.  
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6.  
กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
ประสานมิตร.
- พิชิต ฤทธิจรรยา. 2544. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :  
ศูนย์หนังสือราชภัฏพระนคร.
- วาโร เฟ็งสวัสดิ์. 2543. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการ  
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. สกลนคร : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- สุวิมล ตีรกานันท์. 2543. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ.  
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Charles, C.M. and Mertler, Craig A. 2002. **Introduction to Educational Research.** 4<sup>th</sup> ed.  
Boston : Allyn and Bacon.